

- ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. “Теорія і методика навчання” / Варенко Володимир Михайлович ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2005. – 21 с.
4. Лисенко Н. В. Юліан Дзерович і педагогічна сучасність / Н. В. Лисенко // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 2. – С. 149-155.
 5. Ушинський К. Д. Твори : у 6 т. / К. Д. Ушинський. – К. : Радянська школа, 1954. – Т. 5. – 432 с.
 6. Русова С. Ф. Нова школа соціального виховання / С. Ф. Русова // Український освітній журнал. – 1994. – № 1. – С. 11.
 7. Макаренко А. С. Соч в 7-ми т. / А. С. Макаренко. – М. : Академ. пед. наук, 1957. – Т. 4. – 552 с.
 8. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв. : у 5 т. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – 423 с.
 9. Чепіга Я. Ф. До трудової вільної школи / Я. Ф. Чепіга // Вільна українська школа. – 1918–1919. – № 8-9. – С. 83-86.
 10. Чепіга Я. Ф. Самовиховання вчителя / Я. Ф. Чепіга // Барви творчості. – К. : Фондація О. Ольжича, 1995. – С. 30-36.
 11. Лактіонова Г. М. Права дитини: від витоків до сьогодення : зб. док. / упоряд. Г. М. Лактіонова. – К. : Либідь, 2002. – 278 с.
 12. Андрусишин Б. І. Кадри для освітньої галузі: проблеми підготовки / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. – Економіка і право. – 2005. – Вип. 2. – С. 96-105.

Р. В. Губань
завідувач кафедри правознавства
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат юридичних наук, доцент
(м. Київ)

А. С. Корецька
магістрантка факультету політології та права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПРАВОЗНАВСТВА ЯК ВИКЛИК СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

Стрімкий розвиток суспільства вимагає перманентної реформи системи освіти. І якщо з прийняттям у 2014 р. Закону України “Про вищу освіту” концептуальні засади реформи вищої освіти загалом були визначені і, загалом, мова йде про їх імплементацію, то середня освіта все ще перебуває в стані реформи. Концептуальні засади її були викладені у документі під назвою “Нова українська школа”, який був ухвалений рішенням колегії Міністерства освіти і науки України 27 жовтня 2010 р. Як сказано в самому документі, “цей документ простою мовою пояснює ідеологію змін в

освіті, що закладаються в проекті нового базового закону “Про освіту” (№ 3491-д від 04.04.2016)” [1].

Відповідно до концепції планується запровадження двох спрямувань навчання:

– академічне, із поглибленим вивченням окремих предметів з орієнтацією на продовження навчання в університеті;

– професійне, яке поряд зі здобуттям повної загальної середньої освіти забезпечує отримання першої професії (не обмежує можливість продовження освіти).

Таким чином, ми бачимо, що в даній концепції мова йде про спеціалізацію. В той же час серед українських абітурієнтів правничий фах є одним з найбільш популярних, про що свідчить конкурс у ВНЗ на дану спеціальність. Отже, у суспільства є потреба у підготовці висококваліфікованого вчителя правознавства. Крім того, відсутність ґрунтовних правових знань у школярів ускладнює процес навчання студентів на юридичних факультетах ВНЗ, на чому наголошують викладачі юридичних факультетів ВНЗ, які проводять заняття на перших курсах.

Ще однією інновацією в галузі середньої освіти є створення опорних шкіл. Як впливає із презентації “Опорні школи” розміщеної на сайті МОН, одним із завдань створення таких шкіл є підвищення якості освіти [2]. Однак чи можливе підвищення якості освіти з правознавства, якщо відповідно до наказу МОН № 506 від 12.05.2016 р. правознавство не входить до переліку предметних спеціалізацій спеціальності 014 “середня освіта (за предметними спеціалізаціями)”, за якими здійснюється формування і розміщення державного замовлення [3]. Як пояснив у листі від 20.10.2016 р. заступник Міністра освіти і науки України Павло Хобзей, підготовка вчителів правознавства може відбуватися лише шляхом поєднання з іншими спеціальностями [4].

Однак, держава не заохочує ВНЗ до поєднання правознавства з іншими спеціальностями. Після прийняття Закону України “Про вищу освіту” ВНЗ отримали автономію, яка в тому числі полягає і в самостійності, незалежності і відповідальності вищого навчального закладу у прийнятті рішень організації освітнього процесу (ст. 1 Закону України “Про вищу освіту”) [5]. В результаті цього, факультети університетів зацікавлені у розширенні каталогу власних спеціалізацій, а не у поєднанні спеціальностей (оскільки це безпосередньо пов’язано з розподілом навчального навантаження серед науково-педагогічних працівників факультету). Так, наприклад, якщо на початку 1990-х років на історичному факультеті Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова була єдина спеціалізація “правознавство”, то нині таких спеціалізацій – 9. І правознавство є лише однією з них. Тобто замість 9 груп вчителів правознавства випускається лише 1! Причому, нині ніщо не стоїть на заваді факультету взагалі “позбутися” спеціалізації “правознавство”. Таким чином, вже сьогодні під загрозою опинилася підготовка вчителя правознавства. І це в той час, як до переліку предметних спеціалізацій спеціальності 014 “середня освіта (за предметними спеціалізаціями)”, за якими здійснюється формування і розміщення державного замовлення включені такі предмети як “образотворче мистецтво” та “здоров’я людини”.

Потрібно також враховувати, що саме на вчителі правознавства лежить основне навантаження з правового виховання та правової освіти у закладах освіти. А у сільських населених пунктах вчитель правознавства часто здійснює правопросвітницьку функцію і щодо дорослого населення, надає поради із застосування норм українського законодавства тощо. Більше того, в преамбулі Закону України “Про загальну середню освіту” сказано, що цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти, що сприяє вільному розвитку людської особистості, формує цінності правового демократичного суспільства в Україні [6]. Проте як можна формувати цінності правового демократичного суспільства в Україні без якісного викладання “правознавства” у середній школі.

Обов’язково необхідно враховувати і той факт, що станом на сьогодні “правознавство” не є обов’язковим предметом у ВНЗ. Це означає, що в тому числі і в опорній школі “правознавство” може викладати вчитель (наприклад, вчитель трудового навчання, фізичної культури чи образотворчого мистецтва), який не лише не опановував дисциплін за спеціалізацією “правознавство”, але навіть не прослухав вузівського курсу “правознавства”. І, таким чином, його знання обмежуються лише шкільним курсом “правознавства”! І це в той час, коли в державі здійснюється низка реформ (в тому числі і конституційна) і зміни до законодавства є надзвичайно стрімкими. Наявність правових знань у громадян України є як ніколи актуальною сьогодні і з огляду на роздмухування полум’я сепаратизму на українських землях та культивування правового нігілізму.

Відсутність підготовки вчителів правознавства у ВНЗ суперечить і потребам ринку праці. Адже директори середніх шкіл, як правило, віддають перевагу вчителям історії, які можуть викладати правознавство.

ЛІТЕРАТУРА:

1. “Нова українська школа” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf>
2. Опорні школи // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/Oporni_shkolii.pdf
3. Наказ МОН України від 12.05.2016 № 506 “Про затвердження Переліку предметних спеціалізацій спеціальності 014 “Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)”, за якими здійснюється формування і розміщення державного замовлення та поєднання спеціальностей” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/5698->
4. Відповідь заступника Міністра освіти і науки України Павла Хобзея № 1/13-950 від 20.10.2016 р. на лист № У-661 від 06.10.2016 щодо предметної спеціалізації “Правознавство” спеціальності 014 “Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)”.
5. Закон України “Про вищу освіту” // Відомості Верховної Ради, 2014, № 37-38, ст. 2004.
6. Закон України “Про загальну середню освіту” // Відомості Верховної Ради України, 1999, № 28, ст. 230.